

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

LAPE-teesit lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluiden valmistelun tueksi

Luonnos 10.9.2018

Jyväskylä

Päivi Kaukonen, erityisasiantuntija, THL Lape

Sisällys

- Teesien valmistelu ja niistä kesällä saatu palaute
- Teesien tarkoitus, tavoite, lähtökohdat ja läpileikkaavat teemat
- Teesit
  - Yhteiset teesit
  - Teesit kehittämiskokonaisuuksittain
    - Perhekeskukset, Erityistason palvelut, Osaamis- ja tukikeskukset
- Valmistelu jatkuu

Varhaiskasvatus, koulu, oppilaitos -kehittämiskokonaisuuden kanssa tehtävä yhteistyö tulee esille muiden kokonaisuuksien teeseissä.

Teesien valmistelu

Teesien tarve todettu ja niiden valmistelu käynnistetty erityispalveluiden valtakunnallisessa kehittäjäryhmässä 9.3.2018.

Teesejä valmisteltu kevään kuluessa LAPEn palvelukokonaisuuksien kehittämisryhmissä ja käsitelty eri kokouksissa. Valmistelua koostanut STM-THL työryhmä.

- 18.4.2018 Hankejohtaja- ja muutosagenttipäivät, THL
- 5-6.6.2018 Hankejohtaja- ja muutosagenttipäivät, THL
- 11.6.2018 Lape-tiimi, STM
- 14.6.2018 Lape ohjausryhmä, STM
- Kesän ajaksi Teesit laajalle LAPE-toimijoiden kommenttikierrokselle dl 24.8.2018
- 30.8.2018 Lape-päivät
- Kommentteja edelleen dl 7.9.2018
- Teesit viimeistellään ja julkaistaan alkusyksyllä 2018

Kommentointikierrros ja siitä saatu palaute

Aika: 21.6-24.8.2018

Sähköpostitse laajalle joukolle Lape-toimijoita

- mm. ohry, lape-tiimi, muutosagentit → hankkeet, erilaiset kehittäjäryhmät

Palautteita saatiin 22

- mm. hankkeet (suurin osa), ministeriöt, yksittäiset asiantuntijat, Kela

Palaute oli myönteistä, myös kriittistä, osin ristiriitaista, useita ehdotuksia

- ovat suureksi avuksi, selkiyttävät ja tiivistävät kokonaisuutta
- teksti laaja, vaikeaselkoinen, toistoja, tasapaino yleisyys vs yksityiskohdat, kunta-asiaa liian vähän
- yhteys lainsäädäntöön hyödyllinen – itsestään selvyys
- ehdotettiin perusteluja, täsmennyksiä, lisäyksiä, muotoiluja

Uusimmat palautteet vielä työn alla.

TEESIEN tarkoitus ja tavoite

- LAPE-teesit on laadittu **avuksi** ja työvälineeksi **Lape-toimijoille** maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun.
- Teesien tarkoituksena on **tuoda** muodostuvien maakuntien ja yhteistyöalueiden **käyttöön** **Lape-muutosohjelmassa** työstetyt **linjaukset, periaatteet ja uudistetut toimintamallit lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluihin** ja **varmistaa** niiden **yhtenäinen toteutus**.
- Käyttötarkoituksesta johtuen teesit **kohdentuvat** sosiaali- ja terveyspalveluihin, vaikka Lape-muutosohjelma ulottuu laajasti sote-palveluiden ulkopuolelle.
- Teesit on asemoitu **maakunta- ja sote-uudistuksen lainsäädäntö-kontekstiin** sekä **Lape-muutosohjelman** tavoitteisiin ja linjauksiin. Lape-tavoitteet perustuvat lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyvään tieteelliseen tutkimukseen sekä kertyneeseen kokemustietoon ja laajaan konsensukseen.

Yhteensovitettu palvelukokonaisuus

- Lasten, nuorten ja perheiden palvelut muodostavat **yhteensovitetun palvelukokonaisuuden** (He 9 §)
  - Tämän toteuttamiseksi niin palveluiden ohjaus ja johtaminen kuin järjestäminen ja tuottaminenkin tulee sovittaa yhteen
- Palvelukokonaisuus sisältää perhekeskustoimintamallin, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, erityistason palvelut (mm. erikoissairaanhoidon ja lastensuojelu) sekä yhteistoiminta-alueille muodostettavat viisi osaamis- ja tukikeskusta.
  - Palvelukokonaisuuteen liittyvät myös sote-keskukset sekä pysyvät yhteistyörakenteet maakuntien ja kuntien välisille yhdyspinnoille, erityisesti sote-palveluiden ja sivistystoimen välille.
- Palvelujen järjestäminen ja tuottaminen kokonaisuutena mahdollistaa
  - läpileikkaavien periaatteiden toteuttamisen
  - laadun hallinnan
  - henkilöstön optimaalisen toiminnan
  - taloudellisten voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön (painopisteen siirto, osaoptimoinnin vähentäminen, kokonaiskustannusten hallinta)

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Lape-teesit maakuntien sote-suunnitteluun

Yhteiset teesit

Luonnos

Lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitettu palvelukokonaisuus

Strategiset linjaukset

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelut ja palvelurakenteet muodostavat yhteensovitetun ja asiakasryhmän tarpeisiin vastaavan palvelukokonaisuuden maakunnan ja sen liikelaitoksen toiminnassa
- Maakuntastrategia, palvelustrategia ja palvelulupaus sekä maakuntien yhteistyösopimus sisältävät tarpeelliset linjaukset ohjaamaan palvelukokonaisuuden toimintaa ja johtamista
- Kaikki maakunnan käyttämät tuottajat yhteistyössä huolehtivat palvelukokonaisuuden edellyttämistä toimivista palveluverkoista, yhdenvertaisista palveluista ja yhtenevistä toimintakäytännöistä
- Palveluiden kustannusvaikuttavuutta lisätään peruspalvelujen vahvistamisella, hoidon ja tuen varhaisella toteuttamisella sekä ehkäisevällä ja terveyttä edistävällä toiminnalla.

Lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitettu palvelukokonaisuus

Johtaminen, ohjaus, koordinointi, seuranta

- Maakunnan tasolla tulee perustaa **lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelujen johtoryhmä**, joka toimii yhteistyössä muun sote-johtamisen sekä kuntien sivistystoimen johdon kanssa
- Johtoryhmä vastaa palveluiden strategisesta linjaamisesta ja tekee yhteistyötä maakunnan kuntien sekä yhteistyöalueen maakuntien kanssa
- Jokaisella palvelujärjestelmän tasolla (perus-, erityis- ja vaativat palvelut) tulee luoda **integratiivinen verkostojohtamisen ja koordinaation rakenne linjajohtamisen rinnalle**
- **Johtaminen perustuu** asiakaskokemuksista, rekistereistä ja tieteellisistä tutkimuksista kertyvään **tietoon** lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista, palveluista sekä niiden vaikuttavuudesta ja kustannuksista. Tietoja käytetään suunnittelun ja päätöksenteon perustana
  - THL:n kokoamat maakuntakohtaiset tiedot sekä yhteensovittamisen kannalta oleelliset tiedot mm. varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta, oppilaitoksista, kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, liikunta- ja nuorisotoimesta, kolmannelta sektorilta sekä KELA:sta

Lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitettu palvelukokonaisuus

Integraatio: palveluiden sovittaminen yhteen

Järjestäjän on varmistettava, että kaikki maakunnan käyttämät tuottajat huolehtivat:

- palveluiden lapsi-, nuori- ja perhelähtöisestä yhteen sovittamisesta ja tarpeen mukaisesta saatavuudesta
- monialaisesta arvioinnista sekä toimijoiden yhteistoiminnallisesta työskentelystä
- yhteistoiminnallisen työskentelyn edellytyksistä:
  - monialaisen asiakastyön osaaminen, asiakastyön roolien ja vastuiden määrittely sekä yhteiset pelisäännöt
  - jalkautuvan työn toimintamuodot
- asiantuntijuuden jakamisen ja yhdessä oppimisen toimintamalleista:
  - **organisaatorajat ylittävä** työparityöskentely, tiimityö ja konsultaatiotoiminta
  - eri ammattiryhmien kouluttautuminen yhdessä
- integraation ja yhteistoiminnallisen työskentelyn edellyttämistä rakenteista, sopimuksista ja resursoinnista sekä yhdyspinnoista muihin, esim. aikuisten palveluihin

Lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitettu palvelukokonaisuus

Kuntien ja maakuntien yhdyspinnat ja yhteistyön rakenteet

- Jokaiseen maakuntaan muodostetaan maakunnan ja kuntien yhteinen **LAPE-yhteistyöryhmä** osana maakuntalakiesityksen mukaista maakuntien ja kuntien neuvottelumenettelyä (nk. Yhdyspinta-raportti, STM raportteja ja muistioita 8/2018).
- Maakunnat ja kunnat huolehtivat yhdessä lapsia, nuoria ja perheitä koskevien suunnitelmien yhteensovittamisesta ja hyvinvointikertomusten indikaattoreiden yhdenmukaisuudesta.
- Maakunta ja alueen kunnat seuraavat yhteistoiminnassa alueensa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden vaikuttavuutta ja kustannusrakennetta, mm palveluiden painopisteen siirron vaikutuksia.
- Maakunta järjestäjänä varmistaa, että tuottajat sopivat tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytännöistä sekä laativat tarvittavat sopimukset
  - alueensa kuntien palvelujen kanssa, mm varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen, terveyttä ja hyvinvointia edistävän toiminnan kanssa
  - alueensa järjestöjen ja seurakuntien kanssa

Lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitettu palvelukokonaisuus

Asiakaslähtöiset palveluketjut ja toimintamallit

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lapset, nuoret ja perheet saavat mahdollisuuden osallistua heitä koskevien palvelujen kehittämiseen, seurantaan ja arviointiin
- Lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyys ohjaa palvelujen johtamista, ammattihenkilöiden yhteistoimintaa ja asiakastyötä
- Lasten, nuorten ja perheiden keskeisten tarpeiden edellyttämät palveluketjut ja niiden toimintaedellytykset tulevat määritellyiksi (esimerkiksi sosiaali-, päihde- ja mielenterveyspalvelut, pitkäaikaissairaudet)
- Tuottajat noudattavat palveluketjuja ja toimivat integraation toteuttamiseksi yhteistyössä muiden palvelutuottajien kanssa.
- Asiakassuunnitelmat laaditaan palvelutarpeen arviointiin ja määriteltyihin palveluketjuihin perustuen
- Asiakassuunnitelmien toteuttamisessa käytetään tutkimukseen perustuvia toimintamenetelmiä ja huolehditaan riittävästä osaamisesta yhteistyössä OT-keskusten kanssa

Maakunnan liikelaitos vastaa siitä, että asiakassuunnitelma muodostaa asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Lape-teesit maakuntien sote-suunnitteluun

Perhekeskukset

Luonnos

Maakuntien perhekeskusten palvelukokonaisuudet perustuvat kansallisiin linjauksiin

- Perhekeskuksella tarkoitetaan järjestämislain 9 § :ssä tarkoitettua yhteensovitettoa palvelukokonaisuutta.
- Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sote-palvelut, kuntien palvelut sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelut ja toiminta sovitaan yhteen asiakkaan näkökulmasta lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi.
- Maakuntien alueella perhekeskukset asemoidaan **perhekeskusalueiksi**. Perhekeskusalueiden palveluverkoston kuuluu lähipalveluperiaatteen mukaisesti useita toimipisteitä ja avoimia kohtaamispaikkoja. Sähköiset palvelut varmistavat osaltaan palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden.
- Asiakkaiden yhdenvertaisuuden toteutuminen ja perhekeskusten yhtenäinen määrittely edellyttävät, että maakunnat noudattavat perhekeskusten muodostamisessa yhdessä sovittuja kansallisia linjauksia.
- Perhekeskuksen kansalliset linjaukset ohjaavat
  - perhekeskusten tehtävien ja toimintamallien toteuttamista ja palvelujen verkostoimista,
  - perhekeskusten asemoimista, johtamista ja koordinaatiota sekä yhteensovittamista ja yhteistyörakenteista sekä osaamisesta huolehtimista,
  - toimintakulttuurin uudistamista,
  - lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden varmistamista sekä perhekeskusten seuranta ja jatkuvaa kehittämistä.

Perhekeskuksen palvelukokonaisuuden järjestäminen

- Perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvia palveluja järjestävät maakunnat, kunnat sekä järjestöt ja seurakunnat (monijärjestäjämalli).
  - Maakunta vastaa perhekeskuksen palveluihin kuuluvien ja niitä tukevien sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluiden järjestämisestä sekä perhekeskuksen yhteydestä OT-keskusten vaativiin palveluihin.
  - Kunnat, järjestöt ja seurakunnat vastaavat palveluverkoston kuuluvien palvelujen järjestämisestä
- Maakunta vastaa maakunnan, kuntien sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelujen yhteensovittamisesta lapsille ja perheille helposti hahmotettavaksi ja sujuvaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi
- Maakunta huolehtii, että perhekeskusta koskevat pitkän aikavälin tavoitteet ja suunnitelmat sisällytetään maakunnan palvelustrategiaan ja palvelulupaukseen
- Maakunta määrittelee lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen monialaiset palveluketjut ja varmistaa niiden edellyttämät asiakaslähtöiset rakenteet (mm. yhden oven periaate, vastuutyöntekijä, viiveetön hoitoon pääsy, erityispalvelujen tuki)

Perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvien palvelujen tuottaminen

- Perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvia sote-palveluja tuottavat maakunnan liikelaitos, liikelaitoksen sote-keskukset, muut sote-keskukset ja asiakassetelipalvelujen tuottajat. Verkostomaisessa yhteistyössä mukana olevia tuottajia ovat kunnat, järjestöt ja seurakunnat (monituottajamalli).
  - Maakunnan liikelaitos tuottaa perhekeskuspalveluista sosiaalipalvelut, neuvolapalvelut, psykologipalvelut ja lapsiperheiden terapia- ja kuntoutuspalvelut (mm puhe- ja fysioterapia) sekä perhekeskukseen liittyvistä palveluista koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon.
  - Sote-keskukset tuottavat mm. yleislääkärin palvelut, sosiaalihuollon neuvonnan ja ohjauksen
  - Asiakassetelipalvelujen tuottajat tuottavat laissa määriteltyjä sosiaali- ja terveystalvveluja (kuten kotipalvelu)
  - Kunnat, järjestöt ja seurakunnat tuottavat perhekeskuksen palveluverkostoon kuuluvat palvelut
- Maakunnan liikelaitos
  - tuottaa suuren osan perhekeskuksen palvelukokonaisuuteen kuuluvista palveluista ja maakunta vastaa palvelujen yhteensovittamisesta. Näin ollen liikelaitos olisi luonteva taho vastaamaan perhekeskuksen kokonaisuudesta.
  - organisoii omassa hallinnossaan perhekeskukseen kuuluvat palvelut kokonaisuudeksi esimerkiksi perhekeskuspalvelualueeksi. Perhekeskuspalvelualue toimii yhteistyössä erityistason palvelujen kanssa ja huolehtii toiminnan yhteensovittamisesta ja yhteisten käytäntöjen sopimisesta.
- Maakunta varmistaa perhekeskuspalvelujen tuottajien osalta, että
  - tuottajille asetetut velvollisuudet (JL 23 §) ja ehdot (VvL 42 §, hallintopäätös, asiakirjamallit) noudattavat perhekeskusten kansallisia linjauksia sekä lapsi- ja perhelähtöisiä periaatteita ja varmistavat yhtenäiset palvelut
  - tuottajat toimivat keskinäisessä yhteistyössä siten, että asiakkaiden käytössä on yhteen sovitettuja palveluja (JL 9 §)

Perhekeskuspalvelut

Johtaminen, koordinointi ja yhteistyörakenteet

- Perhekeskuspalveluiden **johtaminen ja verkostojohtamisen rakenteet**
  - Perhekeskuspalveluiden johtamisessa tarvitaan eri hallinnonalojen linjajohtamista sekä strategisen ja operatiivisen tason verkostojohtamista
  - Maakunnan tasolla tarvitaan rakenne, jolla perhekeskustoiminta liitetään osaksi
    - lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluiden johtoryhmää sekä
    - maakunnan kaikkia lasten, nuorten ja perheiden palveluja ohjaavaa johtoryhmää (yhteistyöryhmä) (strateginen johtaminen).
  - Maakunnan tasolla tarvitaan maakunnan perhekeskustoimintaa ohjaava johtoryhmä tai vastaava (operatiivinen johtaminen)
  - Lisäksi tarvitaan kutakin perhekeskusta ohjaava rakenne (tiimi, ryhmä tms.)
- Järjestäjän on varmistettava, että tuottajat sopivat perhekeskuspalveluissa tarvittavista yhdyspinnat ylittävistä **yhteistyörakenteista** ja yhteisistä käytännöistä
  - lasten perus- ja erityispalvelujen tuottajien kesken (liikelaitos, sote-keskukset, asiakassetelituottajat)
  - kuntien palvelujen kanssa, mm varhaiskasvatus, hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut
  - aikuisten perus- ja erityispalvelujen tuottajien kanssa
  - järjestöjen, seurakuntien ja Kelan kanssa
  - opiskeluhuoltopalvelujen tuottajien kanssa (liikelaitos: koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, kunnat/kuntayhtymät: psykologi- ja kuraattoripalvelut)

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

LAPE-teesit maakuntien sote-suunnitteluun

Erityistason palvelut

LUONNOS

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Erityistason palvelut: asiakaslähtöinen kokonaisuus

Erikoissairaanhoidon, lastensuojelun ja muiden erityispalveluiden integraatio/ yhteistoiminnallinen työskentely

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lasten erikoissairaanhoidon erikoisalajat sekä sosiaalihuollon erityistason palvelut, kuten lastensuojelu, muodostavat kokonaisuuden, jolla on yhteisenä päämääränä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja jota ohjataan yhtenäisenä kokonaisuutena väestön tarpeet huomioiden.
  - Kokonaisuuteen sisältyy myös vanhempien ja vanhemmuuden tuen varmistaminen aikuisten sosiaalipalveluissa ja erikoissairaanhoidossa.
- Erityistason yhteisasiakkaiden palvelutarpeita varten luodaan sekä avo- että laitospalveluihin yhteinen toimintatapa, jolla on tiivis yhdyspinta sivistystoimen erityiseen tukeen
  - Esim. sijoitetuista alle 13-vuotiaista 35% ja 13-17-vuotiaista 54% on myös lasten- tai nuorisopsykiatrian asiakkaista.
  - Yhteisasiakkaiden määrästä ja heidän tarpeisiinsa vastaamisen laadusta on tuotettava tietoa (HE 15/2017 13 §) . Tietopohjaa lastensuojelun avohuollon asiakkuuksista ja muista erityistason asiakkuuksista on vahvistettava.
- Erityistason palvelut muodostavat toimivan kokonaisuuden myös kolmannen sektorin tuottamien erityispalveluiden kanssa sekä toimivan yhteistyön kuntien järjestämien toimintojen, erityisesti varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen koulutuksen sekä liikunta- ja nuorisotoimen kanssa sekä perustason sote-palveluiden erityisesti kouluterveystieteidenhuollon kanssa

Erityistason osaamista ja palveluita jo perustasolla

Erityistason ja perustason integraatio/ yhdessä toimiminen

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Erityistason asiantuntemusta ja osaamista on lasten, nuorten ja perheiden käytössä **myös perustason palveluissa** yhdessä toimimisen, erilaisten konsultaatiomallien, jalkautuvan toiminnan sekä yhteisen kouluttautumisen avulla.
- Palvelukokonaisuus rakentuu yhteistoiminnallisesti niin, että lapsen, nuoren ja perheen tuki on saumatonta.
  - Työtavoissa on määritelty, miten työntekijöiden vastuut ja koordinaatio sovitaan.
  - Asiakkaiden kokemusta tuen ja hoidon jatkumollisuudesta ja eheydestä seurataan.
- Johtamisen avulla varmistetaan, että asiakaslähtöinen integraatio/yhdessä toimiminen toteutuu organisaatorajat ylittäen.
  - Vaativimmalla erityistasolla tarvittaessa myös maakuntarajat ylittäen

Yhdenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta varmistavat erityistason palvelut, osaaminen ja menetelmät

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- **Asiakasosallisuus** toteutuu palveluissa ja osallisuuden toteutumista seurataan.
- Erityispalveluihin luodaan pysyvät rakenteet lasten, nuorten ja perheiden osallistumiseksi palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen
  - Kokemusasiantuntijat ja asiakasraadit ovat käytössä.
  - Palautetta kerätään systemaattisesti myös sähköisiä kyselyjä käyttäen
- Erityistason palvelurakenteet, yhteistyömuodot ja asiakastyön toimintamallit ovat eri maakunnissa **yhdenmukaisia ja tutkimukseen perustuvat toimintatavat** ovat kattavasti käytössä.
  - Menetelmien juurruttaminen ja jatkuva kehitys mahdollistetaan erityistasolla ja perustasolla yhteistyöalueiden osaamis- ja tukikeskusten asiantuntijaohjausta hyödyntäen
- Sosiaali- ja kriisipäivystys toteutetaan keskitettynä palveluna

Erityistason palvelut

Lastensuojelu

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lastensuojelun prosessi organisoidaan niin, että lastensuojelun asiakkuuden alusta jälkihuoltoon saakka työntekijävaihdoksia on mahdollisimman vähän.
- Lastensuojelun työskentely organisoidaan siten, että lastensuojelu ja muut palvelut muodostavat selkeästi koordinoitun, lapselle ja perheelle yhtenäisenä näyttäytyvän kokonaisuuden
- Lasten ja perheiden osallisuus toteutuu kaikissa asiakasprosessin vaiheissa: mm. palvelutarpeen arviointi, asiakassuunnitelma, sijoitusten ja huostaanoton valmistelu, sijaishuoltopaikan valinta, hoito- ja kasvatussuunnitelma, kotiuttaminen, jälkihuolto

Erityistason palvelut

Lastensuojelu – monialainen yhteistyö ja tiimirakenne

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon sosiaalityö organisoidaan systemisellä otteella toteutettavaksi tiimityöksi. Systeminen työote edellyttää, että tiimit ovat riittävän pieniä (enintään 3-4 sosiaalityöntekijää/tiimi, lisäksi muut työntekijät), ja asiakasmäärät kohtuullisia
- Systemisellä otteella työskentelevien avo-, sijais- ja jälkihuollon lastensuojelutiimien tueksi luodaan selkeät verkostoyhteistyön periaatteet, joiden toteutumista seurataan selkeiden kriteerien avulla.
- Lapsen hoidon tai muun tuen tarpeet eivät lähtökohtaisesti saa johtaa lapsen muuttoon sijaishuoltopaikasta toiseen, vaan sijaishuoltopaikkaa on ensisijaisesti tuettava vastaamaan lapsen tarpeisiin. Tämä toteutuu laitoksen tai perhekodin ammattilaisia/aikuisia tukemalla (esim. riittävällä konsultaatiolla tai muulla ammatillisella tuella) tai tuomalla lapsen hoito ja tuki sijaishuoltopaikkaan.
- Lastensuojelun systemiset tiimit tukevat omalla osaamisellaan perus- ja erityispalveluiden toimijoita.

Erityistason palvelut

Lastensuojelun johtaminen ja maakunnallinen rakenne

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Lastensuojelun avohuollon palvelut organisoidaan siten, että ne asiakkaan näkökulmasta ovat lähipalveluita vaikka ne hallinnollisesti ovat liikelaitoksen tuottamia ja maakuntatasoisesti järjestettäviä palveluita.
- Paine lastensuojelun asiakasmäärien kasvattamiseen vähenee. **Palveluja on tarkasteltava kokonaisuutena**, jotta asiakkaat ohjautuvat oikeisiin palveluihin ja työntekijäkohtainen asiakasmäärä on kaikissa **palveluissa sopivalla tasolla**.
  - Nuorten tarpeisiin vastaamista on tehostettava erityisesti

Erityistason palvelut

Lastensuojelun sijaishuollon maakunnallinen rakenne

Maakunta järjestäjänä varmistaa:

- Sijaishuollon hankinta organisoidaan maakunnallisesti keskitettynä. Hankinta toteutetaan lapsilähtöisesti ja laatu varmistetaan sijaishuollon kansallisten laatukriteerien mukaisesti.
- Perhehoitajien rekrytointi, valmennus ja tuki organisoidaan maakunnassa keskitetysti. Tähän varataan riittävästi resursseja, jotta perhekotien ja lasten yksilöllisiin tarpeisiin kyetään vastaamaan perhehoidon kansallisen toimintaohjeen mukaisesti.
- Jokaiselle lapselle on varmistettava hänen yksilöllisiä tarpeitaan vastaava sijoituspaikka. Sosiaalityöntekijän käytettävissä on lasten ja nuorten erilaisiin tarpeisiin vastaavia sijaishuoltoipaikkoja.
- Sijaishuoltoipaikan valintaa tuetaan ajantasaisella ja kattavalla tiedolla maakunnassa tarjolla olevista sijaishuoltoipaikoista. Paikan valinta toteutetaan sosiaalityöntekijän johdolla lasta ja perhettä osallistaen.
- Sijaishuollon lapsikeskeinen ja lapsenoikeusperustainen ohjaus ja valvonta toteutuu kaikkien palveluntuottajien ja perhehoitajien osalta.

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

LAPE

LAPE-teesit maakuntien sote-suunnitteluun

Osaamis- ja tukikeskukset

LUONNOS

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

OT-keskukset sote-yhteistyöalueille

- Jokaiselle yhteistyöalueelle tulee perustaa lasten, nuorten ja perheiden vaativimpia sote-palveluita, tutkimus- ja kehittämistoimintaa sekä palvelujärjestelmän ylitaakunnallista koordinoitua varten osaamis- ja tukikeskus (OT-keskus).
- Järjestäjän/yhteistyöalueen on varmistettava, että OT-keskukset palvelevat kattavasti ja taloudellisella tavalla koko yhteistyöaluetta. Tarkoituksena on varmistaa ne vaativaa erityisosaamista sekä monitieteisyyttä ja integraatiota edellyttävät palvelut, joita tarvitaan harvoin ja joita jokaisen maakunnan ei ole toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää itse järjestää ja tuottaa.
- OT-keskuksista tulee sopia maakuntien yhteistyösopimuksissa. Perustamisen ja pysyvän rahoituspohjan järjestelyt tulee varmistaa.

Järjestäjän/yhteistyöalueen on varmistettava OT-keskuksiin

- **Toimiva verkostojohtamisen malli**, joka toimii yhteistyössä yhteistyöalueen muun johtamisen ja eri hallinnonalojen linjajohtamisen kanssa
- Toimiva verkostorakenne (keskus – verkosto)
- Resurssit
- Toimintamallit, joihin sisältyvät
  - **vaativimmat suoran asiakastyön palvelut** sekä konsultatiiviset ja digitaaliset toimintamuodot erityis- ja perustason osaamisen tueksi
  - **tutkimus- ja kehittämistoiminta** verkostoituen yliopistojen, yliopistollisten sairaaloiden, asiantuntijaorganisaatioiden, maakuntien ja sosiaalialan kehittämisrakenteiden ym. kanssa
  - **näyttöön perustuvien menetelmien** koordinaatio ja käyttöön juurruttamisen tuki yhteistyössä palvelujärjestelmän muiden toimijoiden kanssa
  - **palveluiden koordinaatio yhteistyössä** palvelujärjestelmän muiden toimijoiden ja maakuntien kanssa

Järjestäjän/yhteistyöalueen on varmistettava OT-keskusten

- toimiva yhdyspinta kuntien sivistystoimeen ja ohjelmallinen yhteistyö OKM:n perustaman VIP-verkoston kanssa
- toimiva yhteistyöverkosto mm. maahanmuuttopalveluiden, oikeuslaitoksen ja poliisin kanssa
- toimiva valtakunnallinen työnjako OT-keskusten välillä
- digipalvelut, monimuotiset konsultaatiopalvelut sekä liikkuvat palvelut tasoittamaan alueellisia eroja

OT-keskuksissa tulee toteutua alueellinen ja valtakunnallinen yhdenvertaisuus ja OT-keskusten asiantuntijuus tulee olla kaikkien ulottuvilla asuinpaikasta riippumatta.

Järjestöjen erityisosaaminen tulee rakentaa osaksi verkostoratkaisua sopimalla siitä valtakunnallisten asiaan erikoistuneiden järjestöjen kanssa

Teesi-työ jatkuu

- Palautetta voi antaa **pikaisesti**
  - palvi.kaukonen@fimnet.fi, reima.santala@thl.fi,
marjaana.pelkonen@gmail.com
- Tämän jälkeen teksti viimeistellään mm. termit yhtenäistetään
- Julkaistaan sähköisenä sekä paperiversiona Päätöksen teon tueksi -sarjassa

